

פניני אביר יעקב

פנינים לפרשת השבוע מתורת המקובל האלקי
רבינו יעקב אביחצירא זיע"א

גליון נ' - פרשת מקץ תשפ"ה

בת יעקב שנולדה לה משכם בן חמור שחטף אותה, ורק בגלל שהיא גדלה אצל אשת פוטיפר היא נקראה הבת שלה. וכשיוסף עמד בניסיון הגדול, הוא זכה לכתר מלכות רוחני, וכנגד זה לכתר מלכות גשמי, ואז גם זכה לשאת את אסנת שהיתה בת זוגו צדיקה כמוהו. והרמז לכך הוא, ש'צפנת' עולה בגימטריא 'כתר' (620), ו'אסנת' היא בגימטריא 'מלכותיה' (511), ולכן פרעה שינה את השמות שלהם בלי שהוא ידע בכלל מה הסיבה האמיתית.

יום שלישי

בלבולי היצר לבעל תשובה

אין ספק שהתשובה המובחרת ביותר היא שאדם עושה אותה בזמן שהוא עדיין צעיר, כמו שאומרים חז"ל על הפסוק 'אשרי איש ירא את ה', 'אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש'.

אבל גם אם האדם כבר לא צעיר, עדיין אפשר לעשות תשובה, כמו שאומרים חז"ל על הפסוק 'תִּשָּׁב אָנוּשׁ עַד דָּפָא' 'עד דיכדוכה של נפש', שתשובה אפשר לעשות עד הנשימה האחרונה, ואסור אף פעם להתייאש ממנה.

בענין זה מחדש מרן 'אביר יעקב' בספרו 'פיתוחי חותם', שלמניעת התשובה יש יצר הרע מיוחד, שטוען כל פעם טענות אחרות, עד שהאדם בן עשרים, הוא טוען שבשמים לא מענישים עדיין בגיל הזה, וממילא זה לא כל כך גרוע לחטוא בשנים הללו.

לאחר שהאדם מגיע לגיל עשרים, הוא טוען שגדולה מאד מעלת הבעל תשובה, עד כדי כך שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, ואם כן שווה לעשות עכשיו עבירות, ואחרי זה לעשות תשובה.

וכאשר האדם מגיע לגיל חמישים, וכוחות הגוף מתחילות להתמעט, הוא טוען שהתשובה כבר לא חשובה במצב הזה, בגלל שאין כל כך התגברות היצר, וכך הוא מטעה ומבלבל את האדם בכל שלב של

ויירשו את שבעה ההיכלות בגיהנום, שזה הרמז בפרות הרעות.

וכל אחד כמובן צריך לקחת את זה לתשומת לבו, להתעורר מהחלום כמה שיותר מוקדם, ולבחור בטוב.

יום שני

תוכנית שמיימית

אחרי שיוסף הצדיק פתר לפרעה את החלום, פרעה שינה את השם שלו ל'צפנת פענח', והוא נתן לו לאשה את 'אסנת', הבת של אשת פוטיפר, כמו שכתוב בפרשה 'וַיִּקְרָא פְרַעֲהַ שֵׁם יוֹסֵף צַפְנַת פַּעֲנַח, וַיִּתֵּן לוֹ אֶת אֶסְנַת בַּת פּוֹטִי פְרַעֲ הַ כֹּהֵן אֵן לְאִשָּׁה'.

שואל מרן 'אביר יעקב' בספרו 'פיתוחי חותם', כיצד יתכן שאותה מרשעת שניסתה לפתות ולהכשיל את יוסף הצדיק, ואף זרקה אותו לבור בית הסוהר כשלא הצליחה במזימתה, ובדיוק היא תזכה שיוסף הצדיק יתחתן עם הבת שלה.

ועוד קשה, איך יתכן ששני הצדדים, יוסף ואשת פוטיפר, יסכימו לשידוך הזה אחרי כל מה שעבר ביניהם.

וגם צריך להבין, מה הטעם הפנימי שהשם של יוסף השתנה ל'צפנת פענח'.

מסביר רבנו 'אביר יעקב' שכל מה שאירע כאן היה מכוון מהשמים, בלי שאף אחד ידע והתכוין לזה, לא השידוך של יוסף עם אסנת, ולא שינוי השם שפרעה עשה לו.

יוסף הצדיק ולהבדיל אשת פוטיפר באמת לא הסכימו לשידוך הזה, אלא פרעה הכריח אותם, כמו שנראה מלשון הפסוק 'וַיִּתֵּן לוֹ אֶת אֶסְנַת' שהוא נתן אותה ליוסף בלי ששאל אותם, ואז הוא גם שינה את השם שלו ל'צפנת פענח', ומחדש רבינו 'אביר יעקב' שגם את השם 'אסנת' פרעה חידש, אפילו שזה לא היה השם שלה לפני כן.

והסיבה לכך היא, שאסנת היתה צדיקה גדולה מאד, ובכלל לא היתה הבת של אשת פוטיפר, אלא כמובא בפרקי דרבי אליעזר, שהיא בכלל היתה הבת של דינה

יום ראשון

לבחור בפרות היפות

'יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבָעִים שָׁנָה', דוד המלך אומר בתהילים שבדרך כלל ימי האדם שבהם הוא יכול לעבוד את הקב"ה - הם שבעים שנה.

בזוהר הקדוש כתוב שכנגד אותן שבעים שנה ישנם שבעה היכלות בגן עדן לאלו שזכו למלאות את השנים שלהם בתורה ובמצוות, ושבעה היכלות בגיהנום לאלו שלא זכו לכך.

כותב על כך מרן 'אביר יעקב' בספרו 'פיתוחי חותם', שהימים של האדם בעולם עוברים מהר מאד, 'כחלום יעוף', ומי שלא מנצל אותם לתורה ולמצוות באמת 'חי בחלום', שכאשר הוא קם מהשינה - לא נשאר ממנו שום דבר, ולכן צריך להתעורר מהחלום הזה. יש כאלו שמתעוררים מוקדם, ויש כאלו שמתעוררים מאוחר. בדרך כלל, האדם מתחיל להתעורר בגיל עשרים אחרי שהוא עובר את ימי הילדות והנערות.

וזה הרמז בפרשה 'וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים' כל שנה כאן היא כנגד עשר שנים, והרמז לזה, כי 'מקץ שנתיים' עם שתי התיבות עולות בגימטריא 'זה עשרים שנה' [אלף שלושים ושתיים].

'פְרַעֲהַ חִלֹּם', 'פרעה' הוא מלשון 'פריעה', שהאדם אז מבטל את הדברים שאין להם חשיבות בעיניו, והוא קולט שכל עשרים השנים הראשונות בחייו היו 'חלום', והוא לא עשה בהם שום דבר אמיתי, 'וְהִנֵּה עֹמֵד עַל הַיָּאֵר' שהחיים שלו עד עכשיו היו במרוצה ובשטף, ולא נשאר מהם כלום.

ואז יש בפניו שתי דרכים: דרך אחת, 'וְהִנֵּה מִן הַיָּאֵר עֹלֵת שְׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מֵרְאֵה וּבְרִיאַת בְּשׂוֹר', שהוא מחליט להתחיל לקיים ברצינות תורה ומצוות, ולזכות לשבעת ההיכלות בגן עדן, שזה הרמז בפרות היפות.

והדרך השנייה היא, 'וְהִנֵּה שְׁבַע פְּרוֹת אַחֲרוֹת עֹלֹת אַחֲרֵיהֶן מִן הַיָּאֵר רְעוֹת מֵרְאֵה וְדִקּוֹת בְּשׂוֹר', אלו שבוחרים חלילה ברע,

קרן טללי מרכה

החיים, והאדם תמיד צריך לדעת לעמוד מולו ולדחות את הטענות שלו. בפרשה שלנו מרומז דברי היצר שמייאש בגיל חמישים:

'פִּי לֹא הִתְמַהְמַהוּ כִּי עֵתָה שָׁבֵנו זֶה פְּעָמִים', הגימטריא של ראשי התיבות **'כִּי לֹא'** היא חמישים, שטוען היצר שהרי 'התמהמהת' כבר פעמיים לעשות תשובה, גם עד גיל עשרים בטענה שבית דין של מעלה לא מענישים אז, וגם אחרי גיל עשרים בטענה שהחטאים הם בשביל התשובה של אחר כך.

ולכן עכשיו, כבר **'שָׁבֵנו'**, מלשון שִׁיבָה וזיקנה, ואין ביכולתך כבר לעשות תשובה, מפאת גילך.

וצריך לדעת שכל הטענות האלו הם דברי היצר הרע, אבל באמת אפשר לעשות תשובה תמיד.

יום רביעי

תשובה - אפשרית תמיד

אתמול הזכרנו את דברי מרן 'אביר יעקב' בספרו 'פיתוחי חותם', שיש יצר הרע מיוחד שמייאש את האדם בגיל חמישים מלעשות תשובה, וטוען לו שבגיל הזה התשובה כבר לא חשובה בשמים.

רבינו ממשיך שם ומבאר מה צריך אדם לענות לאותו יצר הרע:

'וַיֹּאמֶר לָהֶם יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם', 'ישראל' זהו היצר טוב שהוא נוטריקון 'ישר-אל', שהוא בא 'ישר' מהקב"ה בשביל לעזור לאדם במלחמה מול היצר הרע. ואם האדם באמת רוצה לעשות תשובה בכל גופו ונפשו אז אומר היצר טוב לגוף ולנפש **'אם פן אפוא'**, אם אתם באמת רציניים ורוצים לשוב **'זאת עשו'** - תעשו תשובה ואל תפחדו, 'זאת' זה תשובה שנקראת כך בגלל שאפשר לעשות אותה בכל זמן, כאילו היא עומדת מול העיניים.

ומהי הדרך?

'קחו מזמרת הארץ בכליכם', 'הארץ' זו השכינה, 'הארץ העליונה', שתיקחו איתכם דברים שישמחו את 'הארץ העליונה', שהם המצוות שהאדם עושה ב'כלים' שלו, בגוף והנשמה שהקב"ה נתן לאדם.

'והורידו לאיש בכליכם מנחה', 'איש' זה הקב"ה, כמו שכתוב 'ה' איש מלחמה', שתוסיפו עוד דברים להביא לו חוץ מתורה ומצוות, ומה הם הדברים, **'מעט צרי ומעט דבש'**, 'צרי' אותיות 'יצר', שגם בזמן שצריך להשתמש עם היצר - תענוגות הגוף, שימעט בהם, 'ומעט דבש', 'דבש' רומז להנאה מיוחדת מאוכל,

שימעט גם באכילה של תענוג.

וגם יוסיף בעשה טוב **'נכאת ולט'**, חז"ל מסבירים ש'נכאת' זה הרבה בְּשָׂמִים - חבילות של בשמים, שירבה בחבילות של מצוות כנגד מה שמיעט בהם עד עכשיו, **'ולט'** אותיות 'טול', שיחטוף ו'יטול' כל מצוה שבאה לידי, שצריך להספיק לחטוף הרבה כנגד כל מה שמיעט עד עכשיו.

'בְּטָנִים וּשְׂקָדִים', וכך במקום שיהיה עסוק כל הזמן ב'בְּטָנִים' בענייני הבטן שלו, יהיה עסוק ב'שְׂקָדִים', בלשקוד על דברי התורה.

יום חמישי

תשובה - מתקנת את העבר

אתמול הזכרנו את דברי מרן 'אביר יעקב' על היכולת לעשות תשובה גם בגיל מאוחר, ומה שיש לענות ליצר הרע שמנסה לייאש את האדם מלעשות תשובה בגיל הזה.

רבינו ממשיך בספרו 'פיתוחי חותם', ומבאר שלא רק שהעושה תשובה יכול לתקן מכאן והלאה, אלא גם יכול לתקן אפילו את מה שעשה בעבר.

וכך הוא מרמז בפסוקים: **'יִכְסֹף מִשְׁנָה קָחוּ בְיָדְכֶם'** המילה 'כסף' יכולה להתפרש בשתי אופנים, או כפשוטו 'ממון', או ברמיזה על ה'תורה', שהיא יותר חשובה מזהב וכסף. ולמעשה שני הפירושים האלו הן רמז לשני דברים חשובים: צדקה [בממון] ותורה.

ולפי זה הפירוש 'כסף משנה', זה כסף כפול, לרמז שאדם שעושה תשובה צריך להכפיל את מעשיו הטובים.

וכמו שאמרו חז"ל במדרש 'אם נכשל אדם בעבירה חייב מיתה בידי שמים, מה יעשה ויחיה, אם היה למוד לקרות דף אחד קורא שני דפים, ואם היה למוד לשנות פרק אחד ישנה שנים, ואם אינו למוד לקרות ולשנות מה יעשה ויחיה, ילך ויעשה פרנס על הצבור וגבאי של צדקה והוא חי'.

'וְאֵת הַכֶּסֶף הַמּוֹשֵׁב בְּפִי אִמְתַּחֲתִיכֶם תְּשִׁיבוּ בְיָדְכֶם', ידוע מהאר"י הקדוש שאם אדם עושה עבירות, אז התורה והמצוות שהוא עושה בזמן הזה לא מתקבלים לרצון בשמים, אלא הם נמסרים בידי הסטרא אחרא, אבל מתי שהוא עושה תשובה הם חוזרות אליו ונהיות מרוצות בשמים, וזה **'תְּשִׁיבוּ בְיָדְכֶם'**, שיחזיר אליו את הכל על ידי שיכפיל את לימוד התורה וקיום מצוות צדקה.

אבל צריך לעשות את זה בכל התוקף והכח, שהרי **'אוּלַּי מִשְׁגָּה'**, 'משגה' זה

'שגגה', שידוע שתשובה ברמה נמוכה גורמת לזדונות להפך לשגגות אבל לא לזכויות, שזה רק בתשובה חזקה מעומק הלב ושיפור המעשים, ולכן **'וְאֵת הַכֶּסֶף הַמּוֹשֵׁב'**, את אותה תשובה שתעשו, **'תְּשִׁיבוּ בְיָדְכֶם'**, תעשו בכל הכח, בשביל שלא יהיה רק 'משגה', אלא יתהפך לזכות.

יום שישי

מעלת יוסף הצדיק

הצדיקים שעובדים את הקב"ה בכל הכח, זוכים למעלות רוח הקודש נפלאות וגבוהות, עד כדי כך שכל הדיבורים שלהם הם דיבורים קדושים, וטמון בהם דברי נבואה.

מרן 'עטרת ראשינו' רבי דוד אביחצירא זי"ע בספרו 'פתח האוהל' כותב על הפסוק שיעקב אמר לשבטים כאשר עדיין לא ידע שיוסף חי, **'וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם אִם פָּן אֶפּוֹא זֹאת עֲשׂוּ'**, ורמזו בזה דברי רוח הקודש בדבר מעלת יוסף הצדיק על פני שאר אחיו השבטים הקדושים, ואפילו שיעקב לא ידע שיוסף חי, אבל באותו זמן נתגלה לו שהוא חי, והוא רימז את זה לשבטים, ואחר כך נתעלם ממנו הידיעה הזו עד שיוסף התגלה לכולם.

יוסף הצדיק התעלה מעלה מעלה משאר השבטים כשעמד בניסיון של אשת פוטיפר, דרגת השבטים היתה ב'עלמא דנוקבא' - ספירת המלכות, אבל דרגת יוסף היתה ב'עלמא דדוכרא' - ספירת היסוד.

וזה מה שאומר הפסוק, **'וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם'**, יעקב נקרא כאן 'ישראל', רמז לפסוק בתחילת פרשת וישב **'וַיִּשְׁרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו'**, ששם מרומז מעלת יוסף על שאר השבטים, שיעקב אהב אותו בגלל שהוא נהיה כמו ממוצע בין השבטים לאבות הקדושים.

'וַיֹּאמֶר', זו אמירה רכה, שרצה לפייס את השבטים ולהסביר להם שאפילו שהוא **'אביהם'**, ואוהב את כולם אפילו שחטאו במכירת יוסף, אבל עדיין גדולה יותר מעלת יוסף ממעלתם, **'אם פן אפוא זאת עשו'**, ראשי תיבות 'אפרים מנשה', ו'כן אפוא' עולה בגימטריא 'ביוסף' (158), שיוסף זכה להעמיד שני שבטים, ובזה גדולה מעלתו ממעלתם.

'זאת עשו', 'זאת' זו ספירת המלכות, שהיא 'עולמא דנוקבא', שאתם צריכים לתקן את ספירת המלכות, אבל יוסף כבר יותר גבוה מזה - הוא כבר תיקן את ספירת היסוד.

